

Buskap

3-2018

»» FAGBLADET FOR NORSKE STORFEBØNDER

LANDBRUKSPOLITIKKEN I SVEITS

» Det er mange likheter mellom landbruket i Sveits og Norge, men landbrukspolitikken har utviklet seg svært forskjellig.

Rasmus Lan-Ree
rlr@geno.no
Tekst og foto

Nesten all støtte til

» AgriAnalyse har utarbeidet et rapport om landbrukspolitikken i Sveits (Sveitsisk landbrukspolitikk – matforsyning og fellesgoder likestilt). Caroline Berntsen presenterte rapporten på et seminar i regi av AgriAnalyse og sa at de mange likhetene mellom Sveits og Norge gjør det interessant å se på hvordan de har utformet landbrukspolitikken. Både Norge og Sveits er grasland med fjell og marginale jordbruksområder og et høyt kostnadsnivå. Sveits har riktignok gunstigere klimatiske forhold med opptil sju slåtter i noen områder. Begge står utenfor EU og har større muligheter til å utforme en nasjonal landbrukspolitikk med grensevern enn EU-landene. Utfordringene med inntektsutvikling for bonden, strukturrasjonalisering og press på matjorda er også like.

Omlegging til produksjonsnøytral

Landbrukspolitikken i Sveits har vært gjennom en kraftig kursendringer, men er nå inne i det næringen håper er en stabiliseringsperiode. Caroline Berntsen kunne fortelle at nesten all landbruksstøtte i Sveits er frikoblet fra produksjon. I stedet for å gi støtte for eksempel pr. dyr gis det nå pr. dekar uavhengig av hva som dyrkes eller til miljø- eller landskapstiltak. Det betyr samtidig at nesten all støtte i Sveits er i såkalt grønn sektor og at de er tilpasset det som forventes i en ny WTO-avtale. Landbrukets multifunksjonalitet er faktisk nedfelt i grunnloven i Sveits. Der heter det at hovedmålene for landbruket er matproduksjon til det sveitsiske folk, velstelt kulturlandskap, desentralisert bosetting og bevaring av naturressurser.

Kryssvilkår

For å få landbruksstøtte må den sveitsiske bonden tilfredsstille en rekke forutsetninger, eller kryssvilkår. Disse går på vekstskifte, næringsbalanse, integrert plantevern, dyrevelferd, tiltak mot erosjon og avrenning og at minst

Caroline Berntsen fra AgriAnalyse mente Sveits er tydeligere på at bonden ikke bare skal produsere mat, men også fellesgoder.

Tabell 1. Sveits og Norge – likheter og forskjeller

	Sveits	Norge
Grasareal i prosent av totalt jordbruksareal	73	68
Prosent dyrket jordbruksareal av totalareal	38,7	2,7
Melkekyr	566 000	222 000
Snitt kyr pr. gård	27	26

Tabell 2. Fordeling av landbruksstøtten i Sveits

Type støtte	Prosent av total støtte
Arealtilskudd	39
Kulturlandskapstilskudd	18
Tilskudd for biologisk mangfold	12
Tilskudd for landskapskvalitet	3
Tilskudd for produksjonssystemer (for eksempel økologisk eller grasbasert)	14
Tilskudd for ressurseffektivitet	3
Kompensasjonstilskudd	11

areal

Ikke rosenrødt

Beat Rööslī fra det sveitsiske bondelaget kunne i sitt innlegg på seminaret helle kaldt vann i årene på dem som måtte tro det er rosenrødt å være bonde i Sveits. Riktignok har landbruket stor oppslutning i befolkningen, noe som kom tydelig fram i folkeavstemningen om å nedfelle landbrukets multifunksjonalitet i grunnloven. Rööslī sa Sveits nå har en høyreorientert regjering, og han frykter ytterligere liberalisering for å minske forskjellen i priser på matvarer i Sveits og EU. På melk er markedet liberalisert for ost (men ikke for konsummelk), og det har ført til tap av markedsandeler. Prissettingen av melk er komplisert med tre nivåer. A-prisen er høyest og er for konsummelk til innenlandsmarkedet, B-pris ligger på nivå med melkeprisen i EU og

Beat Rööslī fra det sveitsiske bondelaget sa at sveitsiske bønder ønsker stabilitet, men regjeringen har ønsker om omfattende reformer av landbrukspolitikken.

C-prisen følger verdensmarkedet. Gjennomsnittsprisen lå i 2017 på 55 eurocent pr. kg melk (ca. NOK 5,30). Rööslī kunne også fortelle at ikke alle bønder er like glad

for at all støtte er puttet i grønn boks, og at det er dragkamper mellom fjellbøndene og bøndene i lavlandet om landbruksstøtten.

sju prosent av arealet skal være biologisk verdifulle områder. Tilskuddene er differensiert etter soner. Det er premiering av grovfôrandel, bratthet, ekstensiv drift og biologisk mangfold.

Tydeligere på fellesgoder

Caroline Berntsen mente landbrukspolitikken i Sveits er tydeligere på at landbrukets produserer fellesgoder og at bonden også er en landskapsforvalter. I Sveits blir det ikke sett på som noe problem at jordbrukspolitikken og distriktpolitikken flyter sammen. Sveits belønner ønsket ressursbruk og ønskede driftsformer og de er ikke redde for å utforme svært detaljerte støtteordninger, oppsummerte Caroline Berntsen.

SMÅTT TIL NYTTE

Melk på bare gras og korn

Ved Sveriges Lantbruksuniversitet er det gjort et forsøk med en fôrrasjon kun bestående av gras og korn. De 30 melkekyr som kun fikk gras og korn hadde et råproteininnhold på 13,9 prosent av tørrstoffet, mens sammenligningsgruppen med tilsvarende antall kyr fikk supplement med 2,7 kg kraftfôr, og det økte råproteininnholdet i rasjonen til 16,1. Ytelsen ble 9 211 og 9882 kg melk i de to gruppene. Altså ga redusert råproteininnhold en reduksjon i ytelsen på sju prosent. Det var også tendens til dårligere fruktbarhet og lavere holdpoeng i gruppa som kun fikk gras og korn. Den gruppa hadde imidlertid lavest celletall. Økonomien ved fôring uten proteintilskudd vil avhenge av pris på protein og melk, men forskerne fant at i 2016 var det god økonomi i å spare proteintilskuddet i økologisk melkeproduksjon.

Kvæg 2/2018